

VAŠA PRVA PRIVATNA PENZIJA – INFORMACIJE ZA POTROŠAČE

Ova brošura Vam pomaže da razumete mogućnosti koje su Vam dostupne kako biste poboljšali standard života u starosti. Ovde možete pronaći osnove funkcionisanja dobrovoljnih penzijskih fondova, informacije koje će Vam pomoći da postavite prava pitanja i razumete odgovore.

Informacije u ovoj brošuri su date na osnovu Zakona o dobrovoljnim penzijskim fondovima i penzijskim planovima i podzakonskih akata koje je donela Narodna banka Srbije.

Narodna banka Srbije vrši nadzor poslovanja društava za upravljanje dobrovoljnim penzijskim fondovima. Funkcija Narodne banke Srbije je uspostavljanje i održavanje stabilnosti i tržišne discipline dobrovoljnih penzijskih fondova kroz javnost rada, adekvatnost sistema upravljanja rizicima i odgovornost za delovanje društava za upravljanje dobrovoljnim penzijskim fondovima, kao i kroz poverenje u rad Narodne banke Srbije.

Zašto štedeti za dodatnu penziju?

Štednja za starost može biti jedna od najznačajnijih investicija u Vašem životu. Zato je važno da se dobro informišete o proizvodima koji Vam se nude, kao i o svojim pravima. Ne donosite ishitrene odluke.

Planiranje prihoda u starosti je dugoročni cilj. Ako želite da sačuvate komforan način života za sebe i svoju porodicu, biće Vam potrebni dodatni prihodi. Što ranije počnete da štedite, Vaša penzija biće veća jer Vaša sredstva imaju više vremena da se uvećavaju. Nemojte potcenjivati značaj koji će ranije započeta štednja imati za Vaš ukupan prihod. Možda trenutno imate druge prioritete, ali nemojte zbog toga odlagati početak štednje. Ako početak pomerite za samo nekoliko godina, proces štednje možete završiti sa znatno manjom sumom novca.

Šta je dobrovoljni penzijski fond?

Dobrovoljni penzijski fond je vrsta investicionog fonda koji služi za prikupljanje dobrovoljnih penzijskih doprinosa i njihovo investiranje radi obezbeđenja privatnih penzija.

Uloga dobrovoljnog penzijskog fonda je da se putem investiranja prikupljenih doprinosa obezbedi očuvanje, odnosno, uvećanje njihove vrednosti, a time i iznos privatnih penzija. Štednja za starost je dugoročna štednja pa je funkcionisanje ovih fondova strogo zakonski regulisano i predmet je stalne kontrole od strane NBS. Država stimuliše štednju za privatne penzije putem poreskih olakšica.

Zašto su uvedeni dobrovoljni penzijski fondovi?

Zbog reformi penzijskih sistema na bazi tekućeg finansiranja i efekata koje imaju na smanjenje visine penzija budućih penzionera, sve zemlje su paralelno uvodile privatne penzijske fondove kojima su omogućile mlađim generacijama da na vreme počnu da štede i obezbede dodatne, privatne penzije kojima će dopuniti smanjene državne penzije.

U Srbiji je 2005. godine donet *Zakon o dobrovoljnim penzijskim fondovima i penzijskim planovima*, a podzakonski akti iz nadležnosti NBS kojima se ovaj zakon sprovodi, stupili su na snagu aprila 2006. godine.

Osnovne činjenice o dobrovoljnim penzijskim fondovima

- Dobrovoljni penzijski fondovi se koriste isključivo za penzijsku štednju i pod strogom su kontrolom Narodne banke Srbije
- Redovna penzija iz državnog fonda ni na koji način nije u vezi sa štednjom u dobrovoljnim penzijskim fondovima
- Svaki član ima uvid u vrednost svojih sredstava u fondu
- Uspešnost fonda se dnevno može pratiti preko vrednosti investicione jedinice koja se objavljuje u dnevnim novinama i na sajtu društva za upravljanje
- Pri promeni fonda ne plaćaju se naknade – plaćaju se samo stvarni troškovi prenosa sredstava
- Sredstva fonda investiraju se u najlikvidnije hartije od vrednosti i nepokretnosti. Investicioni rizik postoji, ali je nizak
- Članovi fonda nisu obavezni da redovno uplaćuju doprinose
- Akumuliranim sredstvima možete raspolagati sa navršene 53 godine života
- Član fonda određuje na koga će se preneti novac u slučaju smrti; u suprotnom se smatra delom zaostavštine

Ko može biti član fonda?

Štednja u dobrovoljnom penzijskom fondu nije vezana za postojanje radnog odnosa korisnika.

Član fonda ne mora biti i lice koje uplaćuje doprinose. Na primer, roditelji mogu uplaćivati za decu ili poslodavci za zaposlene.

Član dobrovoljnog penzijskog fonda može biti svako domaće i strano fizičko lice.

Jedno lice može biti član više fondova.

Subjekti sistema dobrovoljnih penzijskih fondova

Društvo za upravljanje je pravno lice koje ima dozvolu za rad i dozvolu za organizovanje i upravljanje fondom izdate od strane Narodne banke Srbije.

Isključiva delatnost društva za upravljanje je organizovanje i upravljanje dobrovoljnim penzijskim fondovima.

Fondovi služe za kolektivno investiranje. To znači da fond omogućava udruživanje doprinosa svih članova fonda, čime se prikuplja veća količina sredstava, koja može da se investira u različite hartije od vrednosti čime se snižava rizik ulaganja. Kada bi član fonda investirao sam svoje doprinose mogao bi da kupi veoma mali broj hartija od vrednosti a time bi rizik takvog ulaganja bio visok.

Imovina fonda je potpuno odvojena od društva za upravljanje i nalazi se na računu u kastodi banci. Ukoliko se nad društvom za upravljanje pokrene stečajni postupak, imovina penzijskog fonda ne može postati predmet prinudnog izvršenja niti zaloge. Ova imovina ne može ući u sastav likvidacione ili stečajne mase društva za upravljanje, kastodi banke ili drugih subjekata, niti može biti korišćena za izmirenje obaveza člana dobrovoljnog penzijskog fonda i drugih lica prema trećim licima. Dakle, ako i društvo za upravljanje propadne, fond ostaje netaknut i preuzima ga drugo društvo za upravljanje.

Privatna penzija – Vaš izbor

Pre nego što se odlučite da se učlanite u neki od dobrovoljnih penzijskih fondova razmislite o sledećim pitanjima:

- Koliko mogu da priuštim da redovno uplaćujem u fond?
- Kada planiram da se penzionišem?
- Koliku ušteđevinu, investicije ili druga sredstva posedujem?
- Da li moj supružnik/partner ima penziju?
- Kolika će mi biti državna penzija?
- Koliko razumem investiranje fonda i koliki rizik mogu da prihvatim?

Izbor fonda

Ukoliko se odlučite da se učlanite u neki od dobrovoljnih penzijskih fondova prvo treba da prikupite podatke o više fondova i da ih uporedite, a zatim da izaberete fond koji Vam nudi najpovoljnije uslove:

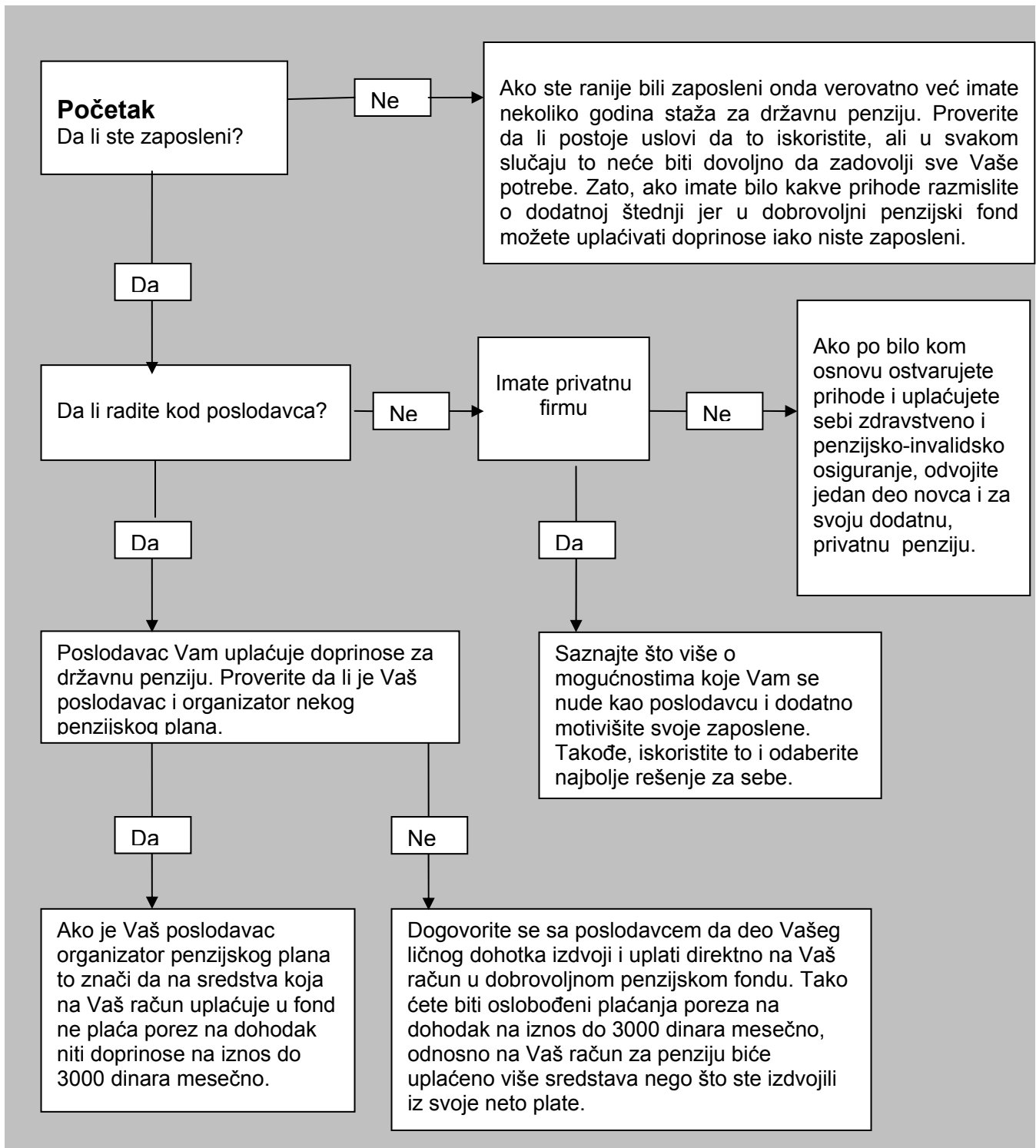
- Saznajte da li Vaš poslodavac ima penzijski plan i kakvi su uslovi članstva
- Uporedite uslove koje nude različiti fondovi
- Budite oprezni sa primerima iznosa penzija koji Vam mogu biti prikazani – pitajte koliki su prinosi i naknade korišćeni u računici i razmislite da li Vam deluju realno

- Ukoliko Vam uslovi nisu jasni ili su Vam potrebna pojašnjenja u vezi funkcionisanja fondova pozovite informativni centar Narodne banke Srbije

Informacije o fondovima možete dobiti u kancelarijama društva za upravljanje i njihovih posrednika. Osnovni izvor podataka o fondu je prospekt. Obavezno ga pročitajte!

Nemojte se oslanjati samo na reklamni materijal. Prikupite sve bitne podatke o fondu i uporedite ih sa drugim fondovima!

Na sledećoj strani su prikazani načini na koje možete uplatiti doprinos, u zavisnosti od trenutnih okolnosti.

Kako da čitate prospekt fonda?

Posrednici i društvo za upravljanje obavezni su da vam daju prospekt fonda pre nego što se učlanite.

Prospekt fonda sadrži sve informacije o fondu bitne za članstvo u njemu.

Društvo za upravljanje je obavezno da prospekt ažurira najmanje jednom godišnje, kao i svaki put kada dođe do bitnih promena u poslovanju fonda.

Prospekt sadrži:

- Podatke o fondu
- Podatke o društvu za upravljanje
- Podatke o kastodi banci

Pod podacima o fondu posebno obratite pažnju na sledeće:

- Opis investicione politike fonda
- Minimalni iznos doprinosa koji možete da uplaćujete u fond
- Poreski tretman fonda i njegovih članova
- Prinose fonda za poslednjih 12 meseci, za poslednjih 5 godina i od osnivanja fonda (podatak se ne objavljuje u Prospektu u prvoj godini poslovanja)
- Iznose naknada
- Vrednost imovine fonda na dan izdavanja prospekta (podatak se ne objavljuje u prvom Prospektu fonda)
- Internet adresu i novine u kojima će fond objavljivati vrednost investicione jedinice
- Uslove za povlačenje sredstava iz fonda
- Učlanjenje u fond

Kada izaberete fond u koji želite da se učlanite, treba prvo da potpišete ugovor o članstvu.

Ugovor o članstvu je tipski dokument. Sadrži podatke o članu, društvu za upravljanje, obvezniku uplate i fondu.

Međutim, zapamtite da se sve bitne informacije o fondu nalaze u prospektu. Zato ga obavezno pročitajte pre nego što potpišete ugovor!

Potpisivanjem Ugovora o članstvu potpisujete i izjavu da „u potpunosti razumete prospekt fonda kao i naknade koje se naplaćuju“.

Kada potpišete ugovor o članstvu postajete član fonda.

Pažnja!

Pre potpisivanja ugovora o članstvu u fondu obavezno dobro pročitajte prospekt fonda. U njemu se nalaze sva prava i obaveze Vas i društva za upravljanje.

Naknade

Jedan od odlučujućih faktora pri izboru fonda treba da bude visina naknada koje društvo naplaćuje. Naknade predstavljaju zaradu društva za upravljanje za uslugu upravljanja penzijskim fondom.

Postoje dve vrste naknada:

- Naknada za doprinose – prilikom uplate penzijskih doprinosa, društvo može naplatiti maksimalno 3% od vrednosti uplate.
- Naknada za upravljanje – naplaćuje se iz imovine fonda i može iznositi do 2% vrednosti imovine fonda, na godišnjem nivou. Ovu naknadu društvo za upravljanje obračunava svaki dan i naplaćuje jednom mesečno od fonda.

Investiciona jedinica i neto imovina fonda

Društva za upravljanje imaju obavezu da dnevno izračunavaju vrednost neto imovine fonda, a koja je jednaka razlici između ukupne vrednosti imovine fonda i njegovih obaveza.

Množenjem broja investicionih jedinica koje posedujete sa dnevnom vrednošću investicione jedinice, možete svakog dana izračunati vrednost Vaših sredstava u fondu.

Primer kupovine i obračuna vrednosti investicione jedinice:

Vrednost investicione jedinice fonda	1.000 dinara
Iznos doprinosa	3.000 dinara
Naknada prilikom uplate	$3.000\text{din} \times 3\% = 90$ dinara
Za kupovinu investicionih jedinica ostaje	$3.000 - 90 = 2.910$ dinara
Kupujete	$2.910 / 1.000 = 2,91$ investicione jedinice
Ove transakcije se evidentiraju na Vašem individualnom računu.	
Pretpostavimo da posle 100 dana vrednost investicione jedinice poraste na 1.050 dinara	
Vrednost Vaših sredstava u fondu iznosi:	$1.050\text{din} \times 2.91$ inv.jed = 3.055,5 dinara

Zapamtite!

Na iznos akumulirane štednje u fondu utiču:

- Iznos doprinosa
- Naknade
- Prinos fonda

Povlačenje sredstava iz fonda

Sa povlačenjem Vaših sredstava možete početi najranije sa 53 godine, a najkasnije sa navršениh 70 godina.

U posebnim slučajevima možete ranije povući sredstva sa vašeg računa i to u slučaju vanrednih troškova lečenja ili trajne nesposobnosti.

Vaša akumulirana sredstva sa računa možete povući na nekoliko načina:

1. jednokratnom isplatom
2. kupovinom anuiteta kod društva za osiguranje
3. programiranom isplatom
4. kombinacijom ova tri načina

Jednokratna isplata je povlačenje akumuliranih sredstava sa Vašeg individualnog računa u dobrovoljnom penzionom fondu. Na isplaćenu sumu plaćate porez na kapitalnu dobit po stopi od 20%.

Programirana isplata je isplata akumuliranih novčanih sredstava sa Vašeg računa koja se obavlja u skladu sa posebnim ugovorom koji ste potpisali i koje isplaćuje društvo za upravljanje. Ugovorom definišete učestalost isplate akumuliranih sredstava kao i period u kome će ta sredstva biti isplaćivana. Sredstva koja su neisplaćena ostaju u fondu i dalje se investiraju. Na svaku pojedinačnu isplatu plaća se porez na kapitalnu dobit od 20%.

Prenos sredstava sa individualnog računa člana sa ciljem kupovine anuiteta ne podleže oporezivanju.

Kako možete da zaštitite svoja prava?

Dobra informisanost će Vam značajno olakšati da zaštitite i ostvarite svoja prava, ako problem zaista postoji.

„Bolje sprečiti nego lečiti!“ Ovde su neki saveti koji će Vam pomoći da se odlučite pri izboru fonda. Možda Vam mogu pomoći da izbegnete neprijatne situacije do kojih bi kasnije došlo:

- Proverite da li su društva između kojih se odlučujete dobila dozvolu NBS za upravljanje dobrovoljnim penzijskim fondom. Spisak svih društava možete pronaći na sajtu Narodne banke Srbije www.nbs.yu.
- Pročitajte sve informacije koje ste dobili, naročito tekstove koji su ispisani malim slovima. Obratite pažnju na prospekt!
- Pitajte sve što niste razumeli.
- Pažljivo proverite svaku informaciju o dobiti koju možete ostvariti od investiranja ili o brzini rasta Vaših sredstava. Obično je to samo ilustracija ili pretpostavka, a ne garancija za ono što ćete dobiti u budućnosti.
- Budite sigurni da ste razumeli svaki rizik koji je vezan za Vaše investiranje.
- Budite sigurni da ste razumeli sve naknade koje ćete morati da plaćate.

Koliko god da ste pažljivi, problemi se i pored toga mogu pojaviti. Ako smatrate da imate razloga da se žalite, a niste sigurni kako to da uradite, obratite se kol centru Narodne banke Srbije 0800–111–110 .